

EDWIN LEFÈVRE

Egy spekuláns feljegyzései

EDWIN LEFÈVRE

Egy spekuláns feljegyzései

2014

T.bálint Könyvkiadó

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Edwin Lefèvre: *Reminiscences of a Stock Operator*
John Wiley & Sons, Inc., 1994

Originally published in 1923 by George H. Doran and Company
Hungarian translation © Vakmajom (Faragó Ferenc), 2000

Fordította: Vakmajom (Faragó Ferenc)

Magyar kiadás © T.bálint Kiadó, 2014
2045 Törökbálint, Dózsa György u. 32.
Felelős kiadó: Juhász Gyula
Társkiadók: OTP Treasury és OTP Private Banking

ISBN: 978 963 89665 7 5

Nyomdai munkák: Diavár Nyomda Kft.
1103 Budapest, Gyömrői út 84.

Minden jog fenntartva. E könyv bármely részét tilos reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni, bármely módon – elektronikus, mechanikus úton vagy fénymásolatban – közölni a magyar kiadó előzetes engedélye nélkül.

www.tbkiado.hu

www.facebook.com/tbkiado

Jesse Lauriston Livermore-nak

Előszó

A rövide szabott *Előszót* néhány mondatos szubjektív vallomással kell kezdenem. Október első hétvégéjén kaptam a kérést, lennék-e szíves jövő hét szerdára egy oldal előszót írni *Edwin Lefèvre: Egy spekuláns feljegyzései* című különleges célra megjelenő könyvhöz. A kérés egyik kedves tanítványomtól érkezett, ezért nem lett volna elegáns az idő rövidségére hivatkozva visszautasítani. A könyvet azonnal a kezembe vettem, kinyitottam, az én példányom 2000-ben jelent meg, ráadásul korábbi születésnapom alkalmából a kiadótól dedikálva ajándékkul kaptam. Megállapítottam a Rám nézve szomorú tény, a könyvet még nem olvastam el. Két nap alatt az olvasást befejeztem és most írnom kell egy vagy másfél oldalt. Az olvasás elmulasztása miatti szomorúságom a könyv elolvasása után erős felindultságba csapott át. Kiderült hanyagságom következménye. Szakszerűen kifejezve, mulasztásom beárazódott, felismertem többszöri tőzsdei vesztesem okát.

Az előbbi néhány soros „vallomás” egyben jelzés a könyv nagyszerűségére. Több mint kilencven éve íródott és jelent meg, a „bizonyítékként” szolgáló események több mint 100 éve történtek, az életrajzi regény főszereplőjének a következtetései azonban ma is aktuálisak. Legalábbis a tőzsde és a tőzsdén kívüli kereskedés azon „szögletében”, amit spekulációnak neveztek el és a mai napig is annak nevezünk. A lényeg nem változott. Talán csak annyit, hogy Jesse Livermore tanulását segítő illegális bukméker irodák száma csökkent vagy kevésbé ismertek, de az is lehetséges, hogy megszűntek és eltűntek.

A könyv nagyszerű és szakszerű, stílusa lebilincselő a spekuláció „környékén” élő profiknak, közérthető az érdeklődő olvasóknak. Feltétlenül ajánlom azoknak, akik ún. kisbefektetőként a tőzsdére merészkednek. Előbb olvassák, és gondolják át, majd ismételten lapozzák át és csak azután vegyenek vagy adjanak el. Először csak vegyenek! A spekuláns Livermore is bevallja: „Éveken át egy szerencsétlen kombináció áldozata voltam: tapasztalatlanság, fiatalság és elégtelen tőke.”

Ahelyett, hogy a könyvről további dicsérő jelzőket ismételtetnék, néhány tömören megfogalmazott, általam igaznak tartott, a spekulánsoknak szóló tantételt idézek:

„... képtelen voltam felismerni az életbevágó különbséget hazardírozás és spekuláció között.”

„A fősodort semmibe véve ugráltam ki-be, és ez végzetes hiba volt. Senki sem képes megjátszani az összes ingadozást.”

„Akadnak intelligensnek tartott emberek, akik azért bikák, mert részvényük van.”

„... addig nem szabad nagyban eladni, amíg a piacon csak egy szemernyi szufla van.”

„... amikor egy részvény először átszakítja a 100-200-300-as szinteket, nem áll meg, hanem sokkal tovább megy...”

„A spekuláns célja nem az, hogy befektetése biztos és magas hozamot fialjon, hanem, hogy profitáljon az emelkedésből.”

„Haragudni a piacra, mert váratlanul vagy akár teljesen oktanul ellened ment – olyan, mintha a tüdődet okolnád a tüdőgyulladásért.”

Az idézeteket hosszan folytathatnám, ehelyett inkább a könyv olvasására biztatok.

Végül egy kis nyelvészkedés. A spekuláns, spekuláció szavak késve és egyoldalúan kerültek be a hazai szótárakba és lexikonokba. Az 1870-ben megjelent A magyar nyelv szótára (Czuczor Gergely-Fogarasi János), az 1891-ben kiadott Magyar Nyelvtörténeti Szótár (Szarvas Gábor - Simonyi Zsigmond), az 1844-es 12 kötetes Közhasznú Esmeretek Tára még nem tartalmazza ezeket a szavakat. A Pallas és a Révai Nagy Lexikonok rövid szócikket már közölnek, de a nagy áttörés a három kötetes Közgazdasági Lexikonban (Pallas, 1901) található, ahol hosszú szócikkben a spekuláció gazdasági tartalma már olvasható. Az 1980-as 7 kötetes Nagy Magyar Értelmező Szótár részletes leírását adja a spekuláció, spekulál, spekuláns és spekulatív szavaknak, de a gazdaságra kizárólag rosszálló értelemben használja, mint a nyerészkedő szinonimája. Hasonló értelmezéssel a hétköznapi életben gyakran, a médiában nem ritkán, még közgazdasági érdeklődésű körökben is elvétve találkozhatunk.

Legvégül: ha túl hosszúnak tartja bárki a kezében tartott könyvet, kis segítséget még nyújtok. Olvassa el az első kilenc fejezetet és az utolsó kettőt. Majdnem mindent megtud a spekulánsról.

Bánfi Tamás
tanszékvezető egyetemi tanár

A fordító előszava

Ki volt Jesse Livermore? Ha a száraz tényeket nézzük, 1878-ban született a massachusettsi South Actonben, szegény farmercsaládban. Gyerekfejjel Bostonba ment, ahol élete első – s egyben utolsó – állásában a Paine Webber brókercégnél dolgozott: az ügyfélterem nagy falitáblájára kellett felírja a legfrissebb tőzsdei árakat. Tizennégy évesen, pár dollárral a zsebében spekulálni kezdett, és hamarosan az akkor virágkorukat élő, a részvényekre fogadásokat kötő, s az ügyfelek elbukott pénzéből élő bukmékerirodák rémálma lett: annyira sikeresen üzletelt, hogy az összes bostoni fogadóirodából kitiltották. A „Terrorkölyök” (így nevezték a bukmékeres, akiket kifosztott) New Yorkba, a nagybetűs piacra tette át székhelyét, s ezzel kezdetét vette a XX. század első harmadának legizgalmasabb spekulánskarrierje. Hatalmas „kaszák”, hatalmas bukások. Az egyetlen ismert spekuláns, aki négyszer veszített el mesés vagyont – majd négyszer szerezte vissza. Hogy érzékeljük a méreteket: az 1929-es tőzsdekrachból kortársai szerint 100 millió dollár készpénzzel került ki.

A mai napig legendák övezik a Wall Streeten. Korabeli mítoszok szerint úgy kereskedett, hogy nem is nézte az árakat, mert elég volt hallania a tőzsdei szalagtávíró kattogását. Ha akkoriban egy részvény nagyot zuhant, máris készen állt a magyarázat: hát persze, biztos „megshortolta” (eladásaival az árfolyamot leverte) Jesse Livermore. Egyesek a Nagy Krachért is őt okolták. Ha bármiről megjelent az újságban, hogy „veszi Livermore”, az árfolyam az egekbe szökött. Számptalan, ma is keringő livermore-i szállóige mutatja igazán, hogy mennyire elevenen él a köztudatban:

„Az árak sosem túl magasak, hogy elkezdj venni, és sosem túl alacsonyak, hogy elkezdj eladni.”

„A vélemények gyakran tévesek, a piac ritkán téved.”

„A Wall Street sosem változik, a zsebek változnak, a balekok változnak, a részvények változnak, de a Wall Street sosem változik, mert az emberi természet sosem változik.”

Ki volt Jesse Livermore? Talán nem is olyan fontos kérdés. Bizonyára sokkal kevesebbet tudnánk róla, ha nem születik meg ez az életrajzi re-

gény, amely nemcsak a Livermore-legendakör legfőbb forrása, de egyúttal szórakoztató olvasmány is. A könyvben Larry Livingstone néven szereplő főhős egyes szám első személyben meséli el, hány buktatón keresztül lett a fogadóirodák virtuózából a Wall Street nagy operátora, hogyan tanulta meg „játszani a nagy játékot”.

Nem lehet véletlen, hogy egy interjú-sorozatban a jelen kiemelkedő amerikai alapkezelői közül legtöbben ezt, az eredetileg 1923-ban napvilágot látott könyvet jelölték meg, mint legfontosabb, ma is nélkülözhetetlen tőzsdei irodalmat. Edwin Lefèvre művét nyugodtan nevezhetjük klasszikusnak, hiszen kiállta az idő próbáját. Az újságíró Lefèvre – aki egyébként szinte soha nem spekulált – a könyv megírása előtt hosszú heteken át beszélgetett Livermore-ral. A szerzőnek olyannyira sikerült hőse bőrébe bújni, hogy máig tartja magát a hiedelem, miszerint a könyvet nem is Lefèvre, hanem maga a „nagy J. L.” írta.

A livermore-i spekulációs módszer azért lehet időtálló, mert abból indul ki, hogy a spekuláció alapvető feltételei minden korban változatlanok, hiszen az emberi természet nem változik. Tulajdonképpen az emberi természet szélsőségeinek, a félelemnek és a reménynek volt alapos tanulmányozója és ismerője Jesse Livermore, aki egy állandó, s olykor költséges tanulási folyamatnak fogta fel a spekulációt, amely során egyre többet tudhatunk meg – magunkról.

A fordító

I

Általános iskola után azonnal dolgozni mentem, árjegyző-fíú lettem egy brókercégnél. Mindig jól ment a számtan – háromévnvi tananyaggal végeztem egyetlen esztendő alatt –, fejszámolásban meg különösen jó voltam. Árjegyzőként csupán annyi teendőm akadt, hogy a nagyteremben lévő táblára felírjam a számokat: az egyik ügyfél általában a távíró mellett ült és egymás után kiabálta a távírószalagon megjelenő árakat. Bírtam az iramot, sosem tévesztettem el a számokat. Ment, mint a karikacsapás.

Sok alkalmazott dolgozott még az irodában, akik közül jó pár barátot szereztem, de a munkám délelőtt tíztől délután háromig túlzottan lekötött ahhoz, különösen heves piaci mozgások idején, hogy társalogjak velük. Munkaidőben nem különösebben érdekelt a barátkozás.

Annál inkább gondolkodtam a munkámról – ebben nem akadályozott a pörgős piac. A jegyzések igazából nem a részvényárakat meg a részvények mögötti sok-sok dollárt jelentették nekem: pusztá számok voltak. Jó, nyilván dolgozott mögöttük valami. Mindig változtak, s épp ezzel a változással kellett foglalkoznom. Hogy miért változtak? Fogalmam sem volt. A „miért” nem érdekelt. Nem gondolkodtam rajta. Egyszerűen a szemem előtt zajlott a változás, és azzal kellett törődnöm minden áldott nap öt órát, szombaton meg kettőt, hogy az árak állandóan változnak.

Valahogy így kezdett el érdekelni az árak természete. Nagyon jól emlékeztem a számokra. Részletesen fel tudtam idézni, hogyan mozogtak az árak előző nap, mielőtt emelkedni vagy esni kezdtek. A memóriám sokat segített.

Megfigyeltem, hogy akár emelkedés van, akár esés, az áralakulásnak sajátos karaktere van. Végtelen sok egybevágó esetre bukkantam, s ezek lassan rendszert alkottak. Csak tizennégy voltam, de miután több száz megfigyelést végeztem, a napról napra bekövetkező árfolyam-mozgásokat összehasonlítva elkezdtem próbára tenni a megfigyelések pontosságát. Nem sokkal később már a várható mozgásokat is előre jeleztem. Egyedül a részvényárak múltbeli viselkedésére alapoztam, az alakzatok szinte ott éltek bennem. Ismétlődő formációkat kerestem, melyeket aztán mélyen az emlékezetembe véstem.

Az alakzatok segítségével kiszúrható, ha csak egy hajszállal jobb venni, mint eladni. A piacon háború folyik, a távírószalag a teleszkópod. Tízből hét esetben nyugodtan rábízhatod magad.